ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ JA MUUTOKSIIN SOPEUTUMINEN

Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

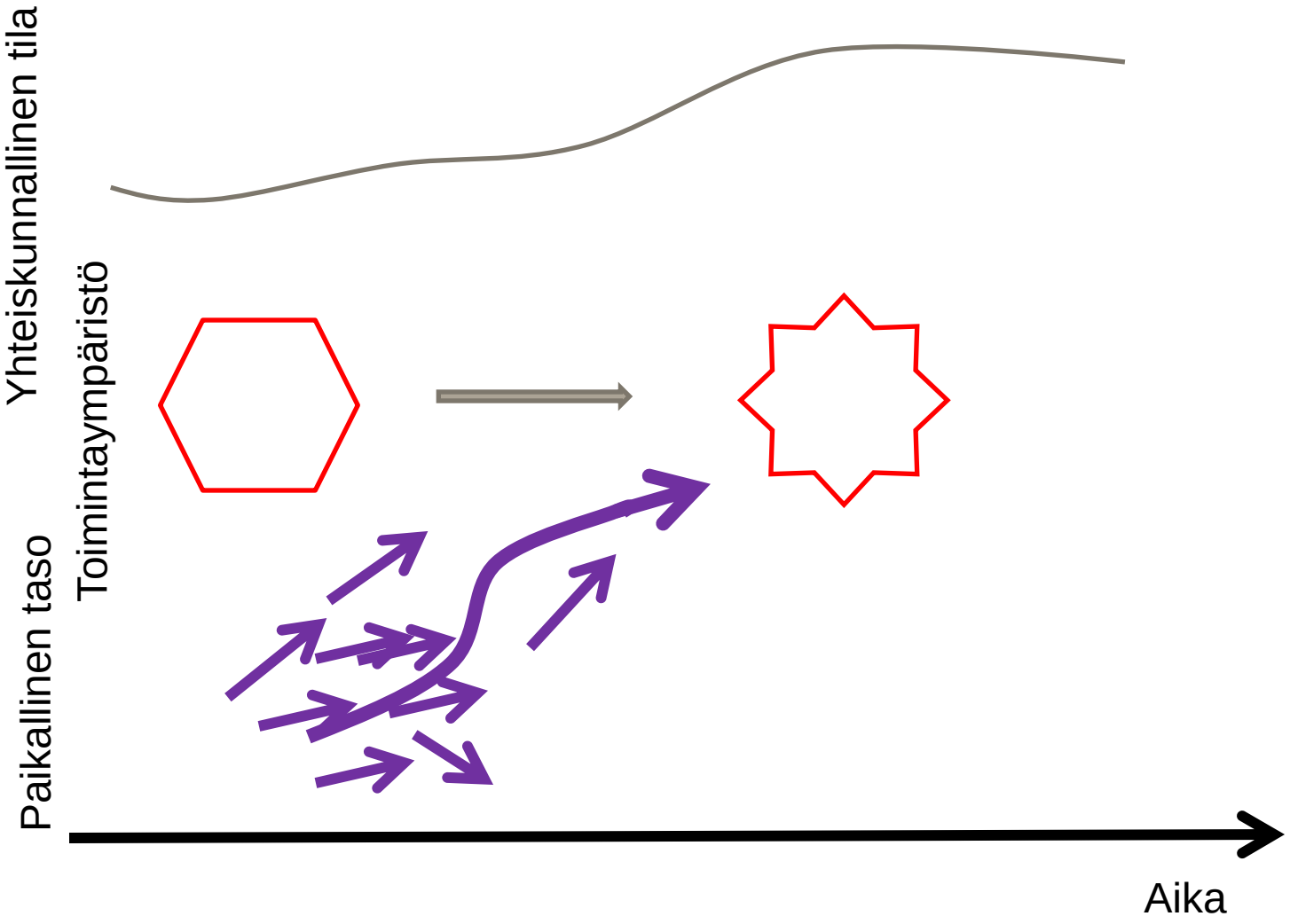
Mikael Hildén, Sampo Soimakallio, Jyri Seppälä

Suomen ympäristökeskus,

Ympäristövaliokunta, 18.10.2017

SYKE

Muutoksen taso

Seurannan ja arvioinnin tärkeä merkitys

- Vuoden 2030 tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kaikilla päästövähennysten osa-alueilla onnistutaan
- KAISUN lisätoimenpiteiden ja perusskenaarion toteutumiseen liittyy kuitenkin suurta epävarmuutta
- Tarvitaan hyvä seuranta- ja arviointijärjestelmä, jotta pystytään nopeasti reagoimaan korjaaviin toimenpiteisiin tai tukemaan niitä osa-alueita, joista päästöhyödyt saadaan helposti aikaiseksi
- Vuosittaisen päästölaskennan lisäksi tarvitaan tietoa eri alueiden päästökehityksestä sekä indikaattoreista, joilla saadaan ajan tasalla olevaa tietoa helposti päätöksenteon tueksi

Seuranta ja arviointi luovat perustan kunnianhimoisimmille toimille 2030 jälkeen

- KAISUssa todetaan, että ”valmisteltu keskipitkän aikavälin suunnitelma on merkittävä askel kohti hiilineutraaliutta”
- Osa askelista voi osoittautua umpikujiksi ja aikavälillä 2018-2030 voi avautua uusia mahdollisuuksia, esimerkiksi
  - Liikennejärjestelmän ennakoitua nopeampi muutos
  - Sähkön pientuotannon ja energian varastoinnin yleistyminen
  - Kysyntäjouston parempi hallinta
  - Biopolttoaineiden kanssa raaka-ainevaroista kilpailevat korkeamman jalostusasteen tuotteet
- Osa toimista tarjoaa mahdollisuuksia kokeiluille

KAISUn laaja politiikkatoimien kirjo on potentiaalinen kokeilualusta

- Osa toimista voidaan toteuttaa erillisinä kokeiluina, joissa kunnianhimoa nostetaan ja joissa haetaan erityisesti innovatiivisia ratkaisuja.
- Liikennettä voi paikallisesti sähköistää ja tehostaa oletettua voimakkaammin ja nopeammin [”liikkuminen palveluna”].
- Kiertotaloutta voi edistää ja kulutusta ohjata vähäpäästöiseen suuntaan kunta- tai maakuntatason kokeiluissa [”uudet liiketoimintamallit ja kulutuksen ohjauksen kannustimet”].

➔ Tulee ymmärtää miksi ja miten halutut vaikutukset ilmenevät ja mitä mahdollisia sivuvaikutuksia syntyy.

➔ Johdonmukainen seuranta ja arviointi on tärkeä.

KAISUn seurannan ja arvioinnin perusta on muutosten tunnistamisessa

1. Toteutuvatko linjaukset ja toimet KAISUn olettamassa muodossa ja laajuudessa. Kuinka paljon voimavaroja toteutukseen käytetään?
2. Muuttavatko linjaukset ja toimenet kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavia käytäntöjä ja rakenteita jollakin?
3. Havaitaanko absoluuttisissa kasvihuonekaasupäästöissä, nieluissa, järjestelmien ominaispäästöissä tai epäsuorissa päästöissä muutoksia? Onko tavoiteltu päästökehitys kiihtyvä vai tasaantuva?
4. Havaitaanko muutoksia linjauksiin ja toimien liittyvissä muissa mahdollisissa ympäristövaikutuksissa (luonnonvarojen käyttö, ympäristön pilaantuminen/suojelu, luonnon monimuotoisuus, terveys, elinolot)? Ovatko muutokset ennakko-oletusten suuntaisia ja suuruisia?

Seurannan ja arvioinnin tärkeä tehtävä on luoda perusta kunnianhimoisimmille toimille

- Mitä linjausten ja toimien toteutuksesta opitaan ja kuinka tämä käytetään hyväksi toimien tehostamisessa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi?
- Mitkä muut tekijät vaikuttavat linjausten ja toimien toteutukseen ja niiden edellytyksiin muuttaa käytäntöjä ja rakenteita?
- Kuinka on onnistuttu suuria kasvihuonekaasupäästöjä ylläpitävien rakenteiden purkamisessa?
- Miten voidaan varmistaa, että kokeiluista saadaan hyödyllistä ja monistettavissa olevaa tietoa, silloinkin, kun kokeet eivät täytä ihanteellisen koesuunnittelun tunnusmerkkejä?

Vaikutusten osoittaminen arvioinnin ja seurannan avulla on avain kansainväliseen näkyvyyteen

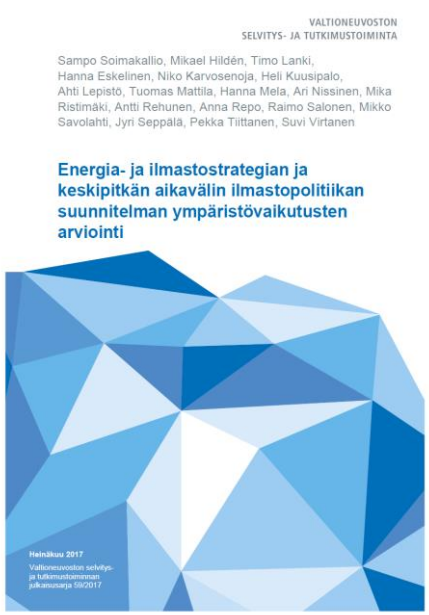

Iiläinen projekti on voittanut Euroopan komission RegioStars 2017 –kilpailun ilmastonmuutos-kategorian.

Palkitun Innovatiiviset vähähiiliset palvelut -projektin toteuttavat yhteistyössä Iin Micropolis Oy ja PROTO – Pohjois-Suomen muotoilijat ry. Pohjois-Pohjanmaan liitto on myöntänyt projektille tukea Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) ympäristövaikutukset

- KAISUlla toteutuessaan sekä hyödyllisiä että kielteisiä SOVA-lain tarkoittamia vaikutuksia
- Arvioinnissa pyritty tunnistamaan esitettyjen toimien merkittävimpiä ympäristövaikutuksia erityisesti toimeenpanon ja vaikutusten seurannan kannalta

Linkki raportteihin: http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/ilmastosuunnitelmalla-kohti-kestavaa-vahahiilista-yhteiskuntaa

SYKE